

VICTOR VAN DER HAEGHEN (1854-1916)

1890

Victor-Augustin-Marie-Antoine van der Haeghen werd geboren te Gent op 26 september 1854 en overleed in zijne geboortstad op 3 mei 1916.

Hij stamde uit een drukkersgeslacht van aanzien, dat op een zeker tijdstip drukker-uitgever was van een oud, bekend en veelgelezen gents dagblad: De Gazette van Gent. Zijn vader was de grote bibliofiel en zeer gewaardeerde bibliograaf Ferdinand van der Haeghen, die van 1869 tot 1912 hoofdconservator

van de Gentse Universiteitsbibliotheek was en een internationale befaamdheid bezat.

Graduaat in de letteren op 25 september 1872, doctor in de rechten van de Universiteit te Gent op 22 augustus 1876, liet hij zich inschrijven in de balie aldaar en legde de eed af als advocaat op 16 oktober van hetzelfde jaar. Het bleef bij deze inschrijving. Victor van der Haeghen was geen personaliteit om in de balie door te breken. Zeer bescheiden en tadelijk teruggetrokken, was hij met zijn stille, niet verdragende stem, niet aangelegd om in de rechtszalen met brio op te treden, en er een rol te spelen. Hij keerde zijn blikken naar wetenschappen die hem meer belangwekkend voorkwamen.

Zijn vader zag er dan ook geen bezwaar in dat zijn zoon studiën in de

wijsbegeerte aanvatte aan de Universiteit te Luik, waar het doctoraat in deze wetenschap, in tegenstelling met Gent, volledig ingericht was. Hier behaalde hij het doctoraat in de wijsbegeerte en letteren op 7 maart 1879. Victor van der Haeghen beperkte zich hierbij niet. Financiële bekommernissen had hij niet, en met de toestemming van zijn vader ging hij gedurende een paar jaren aan vreemde universiteiten studeren. In het najaar van 1879 liet hij zich inschrijven aan de Universiteit te Heidelberg en verbleef achtereenvolgens te Leipzig (1880) en te Berlijn (1880). Na deze drie universiteiten bezocht te hebben, vond van der Haeghen vader ook nodig dat zijn zoon in aanraking kwam met de franse wetenschapsmensen. Hij zond hem naar Parijs op het einde van het jaar 1880, waar hij colleges volgde aan de Sorbonne, aan het Collège de France en leerling

was aan de Ecole des Chartes. Deze laatste instelling met zijn staf van bekende en vooraanstaande professoren, Leopold Delisle en anderen, oefende een grote invloed op hem uit, en legde zijn toekomstlijn vast. In het begin van 1882 was hij terug te Gent en werd er op 25 maart de opvolger van Edmond De Busscher, als stadsarchivaris. Zijn verblijf in de Ecole des Chartes, waar archivarissen en bibliothecarissen van de tijd de beste vakopleiding in Europa vonden is zeker een der factoren geweest die in aanmerking kwamen bij de aanduiding van de titularis voor dit ambt.

Eveneens waren deze factoren van waarde toen hij zijn kandidatuur stelde voor de leergang van paleografie en hem bekwam bij Kon. Besl. van 7 juni 1884, in de vlaamse normaalsectie gehecht aan de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren.

Maar daarom verzaakte Victor van der Haeghen niet aan zijn studiën in de wijsbegeerte. Twee jaar nadien, op 5 augustus 1886, behaalde hij het diploma van speciaal doctor in de wijsbegeerte aan de Universiteit te Luik met een proefschrift over de Antwerpse cartesiaanse wijsgeer Arnold Geulincx (1624-1669). Het zal slechts in 1892 zijn dat zijn ijver voor de wijsbegeerte gans verflauwt, en hij voor goed andere wegen insloeg. Van nu af zal hij nog alleen interesse hebben voor kunstgeschiedenis, oudheidkunde en vooral voor de geschiedenis van zijn vaderstad, waarvoor hij alle elementen vond in het archief dat hij beheerde en in de grote wetenschappelijke bibliotheek, waar zijn vader de staf zwaaide.

Bij de reorganisatie van de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren en de opsorping van de vlaamse normale leergangen door deze faculteit komt Victor van der Haeghen als docent in de middeleeuwse paleografie op 17 oktober 1890 in deze afdeling van de universiteit.

Zijn vader had in 1880 een aanvang gemaakt met de publikatie van de Bibliotheca Belgica, de zeer bekende inventaris van de nederlandse bibliografie, waarvoor hij menigvuldige, goed geschoolde medewerkers nodig had.

Het is dan ook op initiatief van de directeur van de B. B. dat in de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren in de loop van de maand mei 1891 een voorstel gedaan werd — met algemene stemmen aangenomen — tot de oprichting van een vrije leergang in de bibliografie. De beslissing van de faculteit werd ten volle bijgetreden door rector en beheerder-inspecteur, zodat minister de Burlet niet aarzelde en op 20 augustus 1891 aan Victor van der Haeghen toelating verleende om een vrije leergang over de bibliografie te houden. De wens van hoofdconservator van der Haeghen ging hiermede in vervulling. Theoretisch altans. Want Victor van der Haeghen gaf hem nooit. Welke de reden hiervan was, is ons onbekend. De voortdurende ontstentenis van belangstellende studenten alleen kan de oorzaak hiervan niet zijn. Er zijn aanvragen geweest, maar hij is er niet op ingegaan.

De leergang in de paleografie werd hoofdzakelijk in de lokalen van het stadsarchief gegeven, waar van der Haeghen over een prachtig materiaal beschikte, voor een cursus die vooral praktisch moet opgevat worden.

Zijn grondige kennis van het schriftwezen heeft hem toegelaten in verschillende omstandigheden vervalsingen in registers en documenten te ontdekken. Deze navorsingen geschieden wel eens met de medewerking van de nooit zeer talrijke studenten in de geschiedenis, die het belangwekkend vonden de gedachtengang en de methode van hun professor te mogen doorgronden.

Zijn gedrukt werk dat vooral op de geschiedenis — in brede zin — van zijn vaderstad slaat, draagt de stempel van zijn grote kennis en zijn kritisch oordeel. Van der Haeghen heeft enkel aan analytisch werk gedaan. Dit viel trouwens in de lijn van zijn archiefarbeid. Synthese heeft hij immer aan anderen overgelaten. Wat hij in het Gentse archief aan klasserings- en inventariswerk gedurende 34 jaar verricht heeft is onmogelijk te vermelden. Zijn gedrukte inventarissen, zijn jaarlijkse verslagen in het Bestuurlijk Memoriaal zijn als zovele getuigenissen van zijn methodevolle arbeid.

Victor van der Haeghen was een bescheiden, taktvol man, die weinig op de voorgrond trad, maar zich toch opwierp als een hardnekkig verdediger van het Gents cultureel patrimonium.

Als lid en secretaris van de Commissie van Monumenten van de stad Gent, heeft hij zeker bijgedragen tot het instandhouden of herstellen van menig gebouw en stadszicht. Hij behoorde met Paul Bergmans en Armand Heins tot de promotoren van het Inventaire archéologique de Gand, waarvan hij het idee ontwikkelde op het historisch en archeologisch Congres te Gent in 1896.

Het directie-comité van het archeologisch museum nam hem ook in haar schoot op in 1896. Stichtend lid van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Gent, werd hij op 8 oktober 1911 ondervoorzitter van deze kring. Voorzitter Baron de Maere en later kanunnik G. vanden Gheyn vonden in hem een geschikte medewerker.

De Académie royale d'archéologie de Belgique verkoos hem in 1900 tot een harer leden. Hij had ook een werkzaam aandeel in de inrichting van de archeologische belgische Congressen in 1896, 1907 en 1913 te Gent gehouden. In het midden van Wereldoorlog I overleed hij te Gent in 1916.

R. F. APERS.

PUBLIKATIES VAN VICTOR VAN DER HAEGHEN

A. IN BOEKVORM

Geulincx, étude sur sa vie, sa philosophie et ses ouvrages. Gand, 1886, 8°.

Inventaire des Archives de la ville de Gand. (Etablissements religieux). Gand, 1887-89, 8°.

Het Klooster ten Walle en de Abdij van den Groenenbriel. Gent, 1888. Bijvoegsel: I. *Kronyk van den Groenen Briel*. II. *Archief der abdij*. III. *Beschrijving der zegels van het Klooster ten Walle en van de Abdij van den Groenenbriel.* (Maatschappij der Vlaamsche Bibliophielen, 4^e Reeks, 7). Gent, 1888. *Bijdragen tot de geschiedenis der Hervormde Kerk te Gent 1579-1584.* Utrecht, 1890. (Bijdragen van het historisch Genootschap te Utrecht, 12).

Les Manilius, imprimeurs gantois. Bruxelles, 1905 (overdruk van het artikel over het drukkers-geslacht Manilius te Gent, verschenen in de Biographie Nationale).

Notice historique pour la grande vue panoramique de Gand en 1534. Bruxelles, 1896. (Institut national de géographie).

Inventaire des archives de la ville de Gand. Catalogue méthodique général. Gand, 1896.

Mémoire sur les documents faux relatifs aux anciens peintres, sculpteurs et graveurs flamands. Bruxelles, 1899. (Mém. Acad. roy. de Belgique, t. 68).

Notice historique pour le grand plan de Gand, dressé en 1619 par le géomètre Jacques Horenbault. Gand, 1900. (Publication de la Comm. des Monum. de Gand).

Oorkondenboek der Stad Gent (met JULIUS VUYLSTEKE en HENRI PIRENNE). Gent, 1900-1908.

La carte du district de Gand, gravée par Hondius en 1641. Gand, 1904. (Publication de la Comm. de Monum. de Gand).

Le grand plan de Gand par Sanderus et Hondius 1641. Gand, 1904-1905. (Publication de la Comm. de Monum. de Gand).

Uitleggingen tot de Genesche Stads- en baljuwsrekeningen 1280-1315, door Julius Vuylsteke uitgegeven. Door V. VAN DER HAEGHEN, met ALPH. VAN WERVEKE. Gent, 1906.

Album des anciennes façades gantoises. Met historische tekst door V. VAN DER HAEGHEN. (Publication de la Comm. des Monum. de Gand).

Vue panoramique de Gand. Armoiries de famille et de corporations. Impression de Pierre de Keyser 1524. Gand, 1910. (Publication de la Comm. des Monum. de Gand).

B. BIJDRAGEN IN TIJDSCHRIFTEN EN VERZAMELWERKEN

Notice sur l'histoire de l'imprimerie en Belgique. Catalogue de l'Exposition rétrospective du Cinquantenaire belge. Bruxelles, 1880.

La tombe de Jansenius. Revue de Belgique. Brux. 1882.

Notice historique sur le plan de Gand, dressé par Jacques de Deventer (1560). Atlas des villes de Belgique au XVIe siècle. Publication sous la direction de Charles Ruelens, Bruxelles, 1884.

A propos d'une lettre de Van Hulthem (1806). Mess. Sc. hist. de Belg. 58, 1884.

Les archives communales de Gand en 1883 et 1884. Ibid. 58, 1884.

Documents concernant Pieter De Keyser, imprimeur à Gand, 1527-1531. Ibid. 59, 1885.

Compte de l'épargne en 1552. Ibid. 59, 1885.

Exhumation des cendres d'Isabelle d'Autriche. Ibid. 60, 1886.

La culture de la vigne à Gand. Ibid. 60, 1886.

Les brasseries à Gand au XVe et au XVIIe siècle. Ibid. 60, 1886.

De l'unité des forces de gravitation et d'inertie, d'après Eug. Pirmez. Revue de Belg. 1886.

Les archives de la ville de Gand en 1885 et 1886. Mess. Sc. hist. de Belg. 61, 1887.

L'histoire de la littérature en Belgique d'après M. J. Stecher. Ibid. 61, 1887.

Les Jésuites à Gand au XVIe siècle. Ibid. 61, 1887.

Le père Costerus à Gand au XVe siècle. Ibid. 61, 1887.

Sceau de François I. Ibid. 61, 1887.

Notes sur les archives du Vieux-Bourg conservées à l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 62, 1888.

Réception du Lord-Maire de Londres à l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 62, 1888.

Les armoiries des registres scabinaux de Gand. Ibid. 63, 1889.

Papiers conservés dans les combles de l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 63, 1889.

La Rijmkronijk van Vlaanderen et ses sources, d'après M. H. Pirenne. Ibid. 63, 1889.

Notes sur les papiers conservés dans les combles de l'hôtel de ville de Gand. Ibid. 64, 1890.

Interrogatoires au sujet de propos hérétiques en 1582. Ibid. 64, 1890.

L'édition complète des œuvres de Geulincx. Rev. de l'Instr. publ. 1891.

Lettre de Louis XIV à l'évêque de Gand. Mess. Sc. hist. de Belg. 65, 1891.

Verreries de Venise au XVIIe siècle. Ibid. 65, 1891.

Inventaires de tableaux dressés par Spruyt (1777-1787). Ibid. 66, 1892.

Fêtes du 75e anniversaire de l'Université de Gand. L'Exposition rétrospective. Ibid. 66, 1892.
La version flamande et la version française de la bataille de Courtrai. Note supplémentaire de M. H. Pirrenne. Ibid. 66, 1892.
Over het opnemen van oude plaatsnamen ten plattenlande. XXIe Nederl. Taal- en Letterk. Congres. Handelingen. Gent, 1892.
Over de wenschelijkheid van het herdrukken van een voortreffelijk Nederlandsch prozawerke van den Antwerpschen wijsgeer Arnold Geulincx. Ibid.
Le titre de Madame. Pet. Rev. d'Art et d'Arch. en Flandre. Gand, 1893.
Note sur la première édition latine de Genève (1479). Mess. Sc. hist. de Belg. 68, 1894.
Listes des maisons remarquables au point de vue archéologique. Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1894.
Contribution à l'histoire du Château des Comtes à Gand (1439-1446). (Met J. DE WAELE, architect). Mess. Sc. hist. de Belg., 69, 1895.
Rapport de la sous-commission chargée de dresser la liste des inscriptions à placer sur les édifices de Gand. Bull. Soc. hist. arch. Gand. 1895.
Over valsche stukken betreffende oude Gentsche schilders. Handelingen XXIIIe Ned. Taal- en Lett. Congres. Antwerpen 1896.
Au sujet d'une statistique générale des monuments belges et des maisons intéressantes. Ann. XIe Congrès arch. de Gand, 1896.
Procès-verbal relatif aux peintures de la „Leugemeete”. Bull. Soc. hist. arch. Gand. 1896.
Proposition tendant à voir faire la monographie archéologique des édifices publics de la ville de Gand. Ibid. 1896.
Dégagement du cloître de Saint-Pierre du côté de la plaine. Ibid. 1897.
Le Livre de la corporation des peintres gantois. Ibid. 1897.
Proposition relative au relevé chronologique des diverses parties architectoniques des monuments gantois. Ibid. 1897.
Vœu de voir dégager le préau du cloître de Saint-Pierre. Ibid. 1897.
Un témoignage ancien relatif à la peinture murale de la chapelle des bouchers. Ibid. 1898.
La porte de la citadelle de Gand. Ibid. 1899.
La peinture murale de la Grande Boucherie. Rapport. Ibid. 1899.
Notes sur la peinture de la chapelle des bouchers à Gand. Ibid. 1900.
Encore quelques notes sur la peinture de l'ancienne chapelle des bouchers. Ibid. 1900.
Le dégagement des abords de l'église de Saint-Pierre. Esquisse d'un projet. Ibid. 1900.
A propos du petit château d'Emmaüs et des abords de l'église de Saint Pierre. Ibid., 1900.
Avons-nous trouvé le véritable nom de Juste de Gand? Pet. Rev. d'Art et d'Arch. en Flandre, 1901.
La communauté des Sœurs fileuses à Gand (1678-1806). Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1901.
M. F. van den Bemden. Ibid. 1° 1901.
Au sujet de la conservation des bâtiments anciens. Ibid. 1902.
Correspondance inédite de Claude Aquaviva. Mél. Em. Picot. Paris, 1902.
Contribution à l'histoire du grand plan de Gand, dressé en 1551 par Jean Otho. Ann. Soc. hist. arch. Gand, 1903.
Restauration de tableaux de M. van Bree et de Th. Rombauts. Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1903.
Le grand plan de Gand par Sanderus et Hondius (1606-1641). Le plan du district de Gand par Hondius, 1641. Ibid. 1904.
La conspiration pour délivrer Gand et la Flandre de la domination espagnole en 1631. Ann. Acad. roy. archéol. 1904.
La charte donnée aux Gantois par Marie de Bourgogne en 1477. Mél. Paul Fredericq. Bruxelles, 1904.
Paris engagé à Gand au sujet du chiffre de la population d'Anvers en 1651. Bull. Acad. roy. Arch. 1904.
Auguste van Lokeren. Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1905.
Le procès du chef-doyen, Liévin Pijn (1539). Ann. Soc. hist. arch. Gand, 1905.
La corporation des peintres et des sculpteurs de Gand. Matricule, comptes et documents (16e-18e siècle). Ibid. 1906. Een overdruk van deze studie verscheen in boekvorm te Brussel. G. van Oest, 1906.

Rapport sur la reproduction des documents graphiques belges du moyen-âge. Annales du XXe Congrès d'hist. et d'arch. Gand, 1907.

Notes gantoises relatives à Hugo van der Goes. Ibid. 1907.

Ernest Laquet. Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1907.

Le manuscrit gantois du Liber Floridus et ses illustrations (XIIe siècle). Ibid. 1908.

Mesures relatives à la destruction des armoiries dans les églises gantoises de Gand en 1795. Intervention de Charles van Hulthem. Ibid. 1908.

L'humaniste-imprimeur Robert de Keyser et sa sœur Clara, la miniaturiste, XVe-XVIe siècles. Ann. Soc. hist. arch. Gand, 1908.

La citadelle du Parc. Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1908.

Le Liber Floridus. Rev. de l'Instr. publ. en Belg. Bruxelles 1908.

Les députés de Tournai auprès de Louis XI et d'Olivier Le Dain, en juillet 1477. Mél. Godefroid Kurth. Liège, 1908.

Corneille De Bont, orfèvre gantois, sa vie et ses œuvres (XVe, XVIe siècles). Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1909.

Une vue du château des Comtes dans un manuscrit de Vienne (XVIe siècle). Ibid. 1909.

Enquête sur la vie et les œuvres de Corneille De Bont, orfèvre de Charles le Téméraire et de Marie de Bourgogne. Ann. du XXIe Congrès d'hist. et d'arch. Liège, 1909.

Prosper Claeys, Joseph De Waele, Florimond Van Duyse. (Notices nécrologiques). Bull. Soc. hist. arch. Gand 1910.

Les peintres Sammelins, XVe-XVIe siècles. Ibid. 1911.

Le Comte Thierry de Limbourg-Stirum. Alphonse Diegerick. Ibid. 1911.

Le nouveau campanile du Beffroi de Gand. Ibid. 1911.

Les peintres Sammelins. Note complémentaire. Ibid. 1911.

La date de la construction de la tour Saint Eloy à Vosselaere. Ibid. 1914.

Cartons de Gérard Horenbault d'après les documents de 1505-1509. Ibid. 1914.

Un élève de Robert Campin à Gand. Bull. Soc. hist. arch. Gand, 1913.

Enquête sur les dalles, lames de cuivre et autres monuments funéraires provenant d'ateliers de tombiers gantois. XIVe au XVIe siècle. Ann. Congrès archéol. Gand, 1913. Gand, 1914, t. I et t. II.

Autour des Van Eyck. Cartulaire. Ann. Soc. hist. arch. Gand, 14, 1914.

Verslag over de toestand van het stadsarchief te Gent. Verslag over het bestuur der stad Gent. Jaarlijks, jrgn. 1882-1913.

Verslag over de werkzaamheden van de Commissie van Monumenten der stad Gent. Verslag over het bestuur der stad Gent. Jaarlijks. jrgn. 1887-1913.

Biographie Nationale. Notices:

d. 8. Bruxelles 1881-1885: Haschaert (Pierre).

d. 11. Bruxelles, 1890-91: Lambrecht (Josse).

d. 12. Bruxelles, 1892-93: Lokeren (Auguste van).

d. 13. Bruxelles, 1894-95: Makeblyde (Louis) — Manilius (Servais) — Manilius (Corneille) — Manilius (Ghislain) — Manilius (Gauthier) — Manilius (Servais II) — Manilius (Baudouin) — Manilius (Giselbert) — Maroten (Leon) — Martins (Gauthier) — Martins (Jean) — Martins (Nabur)

d. 15. Bruxelles, 1899: Mylbeke (Etienne van).

d. 16. Bruxelles, 1901: Olieslaegher (Jean d') — Olieslaegher (Jean II d') — Parmentier (Charles) — Pauwels (Pierre).

d. 17. Bruxelles 1903: Pisson (Jean Baptiste) — Plumion (Liévin) — Poleyt (Eustache).

d. 18. Bruxelles, 1905: Pottelsberghe (Lievin van) — Pyn (Joachim) — Pyn (Liévin) — Rade (Gilles van den) — Raverick (Daniel).

d. 19. Bruxelles, 1907: Reynax (Maximilien) — Reynax (Pierre) — Reysschoot (Anne-Marie van) — Reysschoot (Emmanuel-Pierre van) — Reysschoot (Jean-Baptiste van) — Reysschoot (Pierre-Norbert van) — Rike (Gerard de) — Ritsere (Guillaume de, alias van) — Riviere (Jan I, van der) — Riviere (Liéven I van der) — Riviere (Georges van der) — Riviere (Liévin II van der) — Riviere (Jan II van der) — Riviere (Georges II van der) — Roden (Mathieu van).

d. 20. Bruxelles, 1908: *Rudder* (Emile de) — *Rutsaert* (Daniel, alias van Lovendeghem) — *Rutsaert* (Daniel II) — *Ryckaert* (Jean) — *Ryckaert* (Pierre) — *Ryquaert* (Jean) — *Ryke* (Daniel de) — *Rym* (Jacques).

d. 21. Bruxelles, 1911-13: *Salaert* (Antoine) — *Salaert* (Jean) — *Salenson* (Gerard van) — *Salenson* (Jean van) — *Sammelins* (Benjamin) — *Sammelins* (Jan) — *Sammelins* (Joos) — *Sammelins* (Simon) — *Sanders* (Robert) — *Sauvage* (Antoine) — *Sauvage* (François-Jacques) — *Sauvage* (Jacques) — *Sauvage* (Norbert) — *Sauvage* (Norbert II).

d. 22. Bruxelles, 1911-20: *Scaloet* (Jean) — *Schamp* — *Schelden* (Liévin van der) — *Schelden* (Pauwel van der) — *Schellinck* (Theodore) — *Schooreman* (Jan) — *Serlippens* (Jean) — *Sicleer* (Joris van) — *Siclens* (Ingelbert) — *Silvester* (Lucas) — *Simoens* (Jean-Baptiste) — *Simoens* (Lievin).

d. 23. Bruxelles 1921-24: *Snouckaert van Schauwenburg* (Guillaume) — *Snouckaert van Schauwenburg* (Martin) — *Spruyt* (Charles) — *Spruyt* (Philippe) — *Stassins* (Jean) — *Steelant* (Jan van) — *Steene* (Erasmus van den) — *Steene* (van den), geslacht van drukkers-uitgevers — *Steven* (André-Benoit I) — *Steven* (André-Benoit II) — *Stevens* (Jean).

Medewerking aan Inventaire archéologique de Gand: 5. *Compte de la ville*, 14e s. — 11. *La sentence arbitrale de 1178*. — 21. *Le premier sceau de Gand*, 12e s. — 59. *Registre des brasseurs*. Reliure. — 60. *L'hôtel Falignan*, 18e s. — 85. *La maison des mesureurs de blé*, Xe s. — 89. *La maison des bateliers non francs*, 18e s. — 92. *Petit registre de tonlieux*. Reliure. — 93. *Reliure de Lievin Stuvaert*, 15e s. — 95. *Maison Louis XV*, 18e s. — 104. *Fermeoirs d'Eloi De Wulf*, 15e s. — 106. *Ancienne église des PP. Capucins*, 17e s. — 109. *Armoiries octroyées à Gand par Napoleon*, 19e s. — 110. *Le blason de Gand*, 19e s. — 115. *La brasserie de Gaublonne*, 18e s. — 130. *Eglise du béguinage de Notre Dame*, 18e s. — 135. *Les impressions de Lambrecht*, 16e s. — 145-147. *Les impressions maniliennes*, 16e-17e s. — 153. *Taille de vin consommé aux audiences de la Keure*, 16e s. — 165. *Le Livre rouge de Gand*, 14e 15e s. — 166. *Le Livre noir de Gand*, 15e s. — 193. *Reliure du registre des tanneurs*, 15e s. — 196. *Façades de maisons de 1666*, 17e s. — 197. *Bas-reliefs de façade 1666*, 17e s. — 218. *Chaire de vérité par J. B. Van Hellderberg*, 18e s. — 221. *Coins, appliqués et fermeoirs*, 15e s. — 224-26. *La fontaine de la vie, tableau de Luc Horenbault*, 16e s. — 296-98. *Peinture murale de la Grande Boucherie*, 15e s. — 358-59. *Hôtel de ville. Bâtiment dit Bollaertscamer*, 16e s. — 411-12. *Reliure gothique avec représentation de l'Annonciation*, 14e s. — 413. *Registre censier*, 15e s. — 414-15. *Reliure du registre censier à clous de cuivre*, 15e s. — 421. *Sceau de la ville*, 14e s. — 427. *Collection de plans de maisons*, 17e - 18e s. — 429. *Façade Louis XV, marché du vendredi*, 18e s. — 472-473. *Maison dite Samsoen* (mēt A. HEINS), 15e s.

Medewerking aan:

Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart, unter die Leitung von dr. U. Thieme. 1907.

Archives Belges, revue d'historiographie. Liège.

Bibliotheca Belgica o.m. Lucas D'Heere, Philippe de l'Espinoy, Aubert Miraes en Cornelius Colombanus Vrancx.

Revue des bibliothèques et des archives de Belgique.

Gand, guide illustré (de verscheidene uitgaven, 1905-1912).

PUBLIKATIES OVER VICTOR VANDER HAEGHEN

In memoriam Victor van der Haeghen, vice-président de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand. Discours prononcés par le chanoine G. VANDEN GHEYN, JOSEPH CASIER, VICTOR FRIS. Gand, 1916. *Université de Gand. Liber Memorialis. Notices biographiques*. T. 1. *Faculté de philosophie et lettres*. Gand, 1913.